

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

№11
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 658 sahifa,
4-noyabr, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijranovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayeva X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda

Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Oilaning maktabgacha yoshdagi bolalar estetik tarbiyasidagi o'rni	24
<i>Abdullayeva Ma'sudaxon Abdubannayevna</i>	
Bo'lajak informatika o'qituvchilarini pedagogik faoliyatga metodik tayyorlash texnologiyalari	27
<i>Abdubannoyeva Muxlisaxon Iqboljon qizi, Abdullayev Alibek Qodiraliyevich</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida bulutli xizmatlardan foydalanish zaruriyati	30
<i>Abdullayev Alibek Qodiraliyevich, Turdaliyeva Muslimaxon Jahongir qizi</i>	
Raqamli texnologiyalar yordamida fortepiano chalishni o'rgatish metodikasi	34
<i>Abduvaxobova Nilufar Abdumannon qizi</i>	
Maktabda fizika fanini o'qitishda innovatsion yondashuv	38
<i>Alinazarova Mahfuza</i>	
Tasavvufdagi "komil inson" konsepsiyasining hozirgi ta'lim tizimida shaxsga yo'naltirilgan yondashuv sifatida talqini	43
<i>Aqilxonov Saidolimxon Abdurashid o'g'li</i>	
Tabiiy-ilmiy savodxonlikni shakllantirish omillari va pedagogik shart-sharoitlar	48
<i>Choriyeva Gulbaxor Shotemirovna</i>	
Robototexnika fanini o'qitishda axborot texnologiyalaridan foydalanib mustaqil ta'limni tashkil etish	53
<i>Elmonov Sirojiddin Mamadiyarovich</i>	
Xalqaro baholash dasturlarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini baholash bo'yicha jahon tajribasi	58
<i>Ergasheva S. T.</i>	
Boshlang'ich ta'limda tabiiy fanlar orqali o'quvchilarning kognitiv salohiyatini rivojlantirish	61
<i>Eshmamatova Dilnoza Jovli qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning aqliy salohiyatini oshirishda tarbiyachi mahorati	64
<i>Karimova Gulzodaxon Marufjon qizi</i>	
Bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishni takomillashtirish	68
<i>Hojikarimova Gulasal Tadjialiyevena</i>	
Xorijiy talabalarga o'zbek tilini o'rgatishda elektron platformalar yaratish	71
<i>Jo'rayeva Matluba</i>	
Bo'lajak o'qituvchilar uchun raqamli ta'lim muhitini modellashtirish va uning samaradorlik omillari	74
<i>Komilova Z. X.</i>	
O'qituvchi kasbiy faoliyatida muloqot madaniyati	80
<i>M. Yu. Mahkamova</i>	
Psixologiya fanini o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar va talabalarda tahliliy fikrlashni shakllantirish masalalari	86
<i>Madazizova Dilfuza Raxmatullayevna</i>	
Integrating Listening and Speaking Skills in ESP (English for Specific Purposes) Classes	90
<i>Madina Tilavova</i>	
Bolalarni maktabga tayyorlash jarayonida neyropedagogik yondashuvlar	94
<i>N. O. Saidova</i>	
Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida radiologiya fanini o'qitishda raqamli texnologiyalarning metodologik roli	99
<i>Nazarova Gulchexra Shuxratdjonovna</i>	
Ijodkorlik tushunchasining mohiyati va uning ta'limdagi roli	103
<i>Ochilova Dilbar Isroilovna</i>	
Alaliyani boshqa nutqiy nuqsonlar bilan farqli xarakteristikasi	108
<i>Oripova Zilola</i>	
Ingliz tilini o'qitishda suggestopediya metodini joriy etishning samaradorligi	113
<i>Pulatova Sitora Abdurazzoq qizi</i>	
Oliy ta'lim muassasalari menejerlarining kasbiy-boshqaruv kompetentligi tushunchasi va uning tarkibiy qismlari	118
<i>Qarshiboyev Sharof Egamnazarovich</i>	
Koordinatsion qobiliyatlarni rivojlantirishning yosh badmintonchilar texnik-taktik tayyorgarligiga ta'siri	122
<i>Qurbanova Ilmira Alisher qizi</i>	

Blended Learning	125
Quvandikova Xadicha	
Fizika darslarida zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish	129
Raxmanov Valijon Turdaliyevich, O'razaliyev Alijon Xasan o'g'li	
“Qurilish jarayonlari texnologiyasi” fanida loyihalash kompetentligining tarkibiy tuzilmasi va uni raqamli ta'limga moslashtirish	135
Raxmonova Nazokat Umaraliyevna	
Vitagen texnologiyalar asosida talabalar mediamentalitetini rivojlantirishda sun'iy intellekt (AI) dasturlaridan foydalanishning tahliliy modeli	140
Rustamova Nodira Rustamovna	
Talabalarda kooperativ ta'lim asosida motivatsiyani rivojlantirish usullari	145
Sitora Toshmatova	
STEAM yondashuvi asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida kreativ kompetensiyani shakllantirishning zaruriyati	149
Tashibekova Munajat Xoshimovna	
Musiqqa ta'limining pedagogik asoslari va metodik tizimi	153
Toshpulatova Saida Kuzibaevna	
Texnologiya fanini o'qitishda eng samarali metodlardan foydalanish	158
Turdiyeva Shahzoda Eshdavlrat qizi	
Enhancing University Students' Self-Directed Learning Through Edtech Tools	161
Ulasheva Lobar	
Fanlararo loyiha ishlarini tashkil etish orqali o'quvchilarning dizayn fikrlash salohiyatini oshirish	164
Valiyeva Nargiza Athamboyevna	
Alohida ta'lim ehtiyojiga ega o'quvchilarning kasbiy faoliyatga tayyorlashning pedagogik-psixologik asoslari	169
Xakimova Sarvinov Sharifjon qizi	
Sun'iy intellekt asosida yaratilgan ta'lim platformalari: samaradorlik tahlili va pedagogik yondashuvlar	173
Xanbabayev Hakimjon Ikramovich, Erkinov Jasurbek Hasanjon o'g'li	
Tasavvufdagi “muhosaba” va “tafakkur” amallarining o'z-o'zini refleksiya metodlari sifatida qo'llanilishi	176
Xoshimov Nuriddin Mamadaliyevich	
Milliy sport va ommaviy o'yinlarning badiiy-estetik ahamiyati	182
Yaxyayeva Sojida Abdurahimovna	
Ota-ona mehriining bola psixologiyasiga ta'siri	185
Yulchiyeva Shohsanam Dilshod qizi	
Nutq rivojlanishi orqada qolgan bolalarda qo'llaniladigan innovatsion usullari samaradorligi	189
Ahmedova Nargiza Muzaffarovna	
Факторы, сдерживающие развитие науки в контексте требований к диссертационным работам	193
Зайналов Жахонгир Расулович, Нурмухамедов Аббос Мамадалиевич, Шадманов Камолиддин Кажакджанович, Самигова Нодира Хамидуллаевна	
Структура и стратегии развития предметных компетенций	197
Наимова Мафтунабону Файзулложоновна	
Психологическая консультация: современная практика, задачи и перспективы развития	203
Раупова Шохида Ахроровна	
Подготовка будущих педагогов к инклюзивному обучению детей с ограниченными возможностями здоровья: задачи и перспективы	207
Сайфутдинова Насиба Нурматовна	
Формирование иноязычной грамотности у курсантов военных вузов: социально-психологические факторы	211
Сулейманова Нилуфар Камилловна	
O'qituvchi shaxsiy kompetensiyasining mohiyati va pedagogik faoliyatdagi o'rni	214
Abdiraxmonova Guliston Muzaffar qizi	
Bolalarda axloqiy qadriyatlarni shakllantirish jarayonining milliy va umuminsoniy tamoyillari	218
Abdumutalipova Gulshodaxon Nurbek qizi	
Fuqarolik jamiyatida huquqiy madaniyat va uni rivojlantirish jarayonlari	221
Abdusalimova Shaxnoza Quduratullayevna	
Ta'lim menejmenti tizimida o'qituvchining nutq madaniyatini rivojlantirish strategiyalari	224
Abduxalilova Iroda Nozimxonovna	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

O'zbekistonda yoshlarni ijtimoiy-pedagogik hamkorlikda tarbiyalashda "Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasi"ning ustuvor vazifalari	229
Abirova Umida Nazarovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini inklyuziv ta'lim sharoitida differensiyalashtirilgan dars mashg'ulotlarini tashkil etishga o'rgatish (kompetentligini shakllantirish/rivojlantirish) usullari.....	232
Adhamova Diyora Sanjar qizi	
Musobaqa faoliyati samaradorligini oshirishda sambochilarning energiya sarfi va tiklanish mexanizmlari tahliliy	239
Tangriyev Abdukarim Tovashevich	
Aksiologik yondashuv asosida bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining harakat faolligini takomillashtirishning ijtimoiy-pedagogik zaruriyati.....	244
Hafizov Shahriyor Shavkatovich	
Bo'lajak tarbiyachilarning transversal: tanqidiy va innovatsion fikrlash kompetensiyalari	248
Jaloliddinova Maftunaxon Mahmudjon qizi	
Axborotning gnoseologik mohiyati.....	256
Kamolova Munojatxon Jaloldinovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirish yo'llari	259
Mamatova Aziza Bo'riboevna	
Akademik litseylarda kimyo fanini o'qitishda raqamli ta'lim texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari....	262
Maxamadiyev Sharofiddin Jumaboyevich	
Pedagogik oliy ta'limda talabalarning kasbiy ijtimoiylashuvini korporativ madaniyat asosida rivojlantirish metodikasi.....	267
Maxkamova Dilafuz Aliyevna	
Bo'lajak o'qituvchilar uchun xorijiy tillarni o'qitishda lingvomadaniy yondashuv	271
Normamatova Kamola Gulmamat qizi	
O'zbek tili izohli lug'atida iboralarning grammatik tavsifi (bosh komponentli iboralar misolida).....	274
S. Sh. Azamatova	
Oila instituti va gender tenglikni ta'minlashning ijtimoiy-huquqiy muammolari	277
Salayeva Aziza Muhammadmurot qizi	
Gender yondashuv asosida talaba-qizlarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning namunaviy mezonlari.....	282
Xolova Mohigul Shavkatovna	
Pedagogika yo'nalishi talabalari huquqiy savodxonligini rivojlantirish metodlarini takomillashtirish.....	287
Xudoyberganov Atham	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida leksik komponentlikni TRIZ texnologiyasi yordamida rivojlantirish	291
Zokirova Sohiba Muxtoraliyevna, Fayzullayeva Nazokat Uchqun qizi	
Цифровизация и трансформация образования как социально-педагогическое явление	295
Кадирова Наргиза Азаматовна	
Методика формирования креативного мышления у студентов-филологов на основе проблемно-ориентированных заданий (на материале английского языка)	298
Мамырбаева Дина	
Структура и стратегии развития предметных компетенций	304
Наимова Мафтунабону Файзулложоновна	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda morfologik kompetentlikni shakllantirish	308
Ganiyeva Shodiya Azizovna	
Модель "4+1+1" как ключевой механизм в системе практической подготовки учителей музыки.....	313
Мухитдинова Малохатхон Саиджабборовна	
Tarbiya fanini o'qish samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish.....	317
Nazarova Nasiba Abdullayevna	
Tarbiyachining kasbiy psixologik xususiyatlari.....	320
Shamshetova Anjim Karamaddinovna	
Boshlang'ich ta'limda tarbiya nazariyasi va metodologiyasi	323
Bo'ronova Iroda Bo'ronovna	
Yosh dzyudochi qizlarning mashg'ulotlar jarayonida jismoniy tayyorgarligini oshirish texnologiyalari	327
Matmurotova Iroda Baxtiyor qizi	
"Odob us-solihin" asarida yoritilgan axloqiy-didaktik g'oyalar va uning pedagogik mazmuni.....	332
A. N. Nusratov	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini kasbiy kompetentligini takomillashtirishning metodik asoslari	336
Xolmatov Pardaboy Qoraboevich, Abdurasulova Dilnoza	

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilari faoliyatida loyihalashtirishning o'rni	342
<i>Abdusattorova Go'zalxon Abdulxabib qizi</i>	
Tibbiyot va frazeologiya inson omilida	346
<i>Achilov Muzaffar Norquliyevich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida fazoviy tasavvurlarni rivojlantirishda matematikaning ahamiyati	349
<i>Mamasaidova Muhabbat Abdulalom qizi, Akbaraliyeva Marjona Xurshid qizi</i>	
Ekoestetik kompetensiyani shakllantirishning xorijiy va milliy tajribalar tahlili	354
<i>Alijonova Maftuna Maxamadjon qizi</i>	
Pedagogik jarayonda talabalarda qadriyatli munosabatlarni shakllantirish mexanizmlari	359
<i>Alikulova Muxayyo Sherovna</i>	
Ingliz ritsarlik romanlarining lingvopoetik tahlili	362
<i>Durdona Boychayeva, Aliyeva Elmira</i>	
Maktabgacha ta'limda estetik tarbiya berishning pedagogik asoslari	365
<i>Altibayeva Gulbaxor Majitovna</i>	
Kasbiy kompetensiya tushunchasining mazmuni mohiyati va tarkibiy tuzilmasi	369
<i>Axmadjonova Jasmina Jamshid qizi</i>	
Developing Writing Competence Among CEFR B1 and Ielts Learners Experiencing Difficulties in English Language Acquisition	374
<i>Ayturayev Majid Mavlankhanovich</i>	
Ta'lim jarayonida ijtimoiy intellektni rivojlantirishning milliy qadriyatlarga asoslangan modeli	378
<i>Azamov Umarxon Yaxyoxonovich</i>	
Complications in Teaching Argumentative Speech to Students in Grades 8–9	383
<i>Buribayeva Aziza Ismatillaevna</i>	
Interfaol o'yinlar orqali maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy-emotsional ko'nikmalarni shakllantirishning pedagogik asoslari	386
<i>Buriyeva Aziza Nematovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida maktabgacha katta yoshdagi bolalarning ijodiy faolligini shakllantirish	390
<i>Davronova Sevinch</i>	
O'quvchilarda milliy va umummadaniy kompetensiyani rivojlantirishda maqollardan foydalanish bo'yicha manbaalar tahlili	394
<i>Boltayeva Barno, Eliboyeva Surayyo Abdulkarim qizi</i>	
Social Roots and Psychological Consequences of Domestic Violence	399
<i>Dumarova Gulmira Kozimbekovna, Mamadaliyeva Gulmira, Sultonova Zulhayo</i>	
The Transversal-Methodical Competence of a Preschool Educator is the Foundation of Effective And Quality Education	402
<i>Ergasheva Barno Ziyavitdin kizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarga ta'lim-tarbiya berishning innovatsion yo'llari	406
<i>Erkinova Mehriniso Ro'ziboyevna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini oshirish strategiyalari	411
<i>Eshonkulova Hilola Rajab qizi</i>	
Ta'lim jarayonida o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi muloqotning bilish faoliyatiga ta'siri	415
<i>Habibova Shyira Baxtiyrovna</i>	
Ruhiy rivojlanishi sustlashgan boshlang'ich sinf o'quvchilarida o'qish buzilishlarini aniqlash va bartaraf etish	419
<i>Ikromova Sarvinoz Siroj qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda riskologik kompetentlikni shakllantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	424
<i>Jabborova Dilafuz Furqatovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda chet tili o'rganish jarayonida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishning psixologik asoslari	428
<i>Jurayeva Sug'diyona Shamsiddin qizi</i>	
Transforming Education: The Impact of Emerging Technologies on Modern Pedagogical Practices	431
<i>Kadirova Ferangiz Himmatillo qizi</i>	
Salomatlik etikasi konsepsiyasi va pedagogik madaniyat – talabalar ma'naviyati va dunyoqarashini shakllantirishdagi roli	435
<i>Kamalova Yoqutxon Bahodirovna</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Tarbiyachilarning kasbiy mahoratini takomillashtirish va pedagogik faoliyat samaradorligini oshirish omillari 439 Kenjayeva Dildora Terkashevna Maktab ta'lim tizimida innovatsiyalarning o'rni va ahamiyati 443 Kistabayeva Gulchexra Djurakulovna Kichik maktab yoshi davrida o'quv faoliyati va o'quv motivlarining shakllanishi 448 Latifa Zarifovna Korayeva Maktabgacha ta'lim tizimining raqamlashtirilishi: xalqaro tajriba va istiqbollar 451 Mahmudova Zulfiya Homidovna, Hoshimova Dilnoza Boymirzoevna Boshlang'ich sinf o'qituvchilarini dizayn tafakkurga o'rgatishda STEAM yondashuvining didaktik imkoniyatlari 454 Mamadaminova Munisa Maxmudjon qizi, Boboxonova Shodiyona Rustam qizi Tabiatni asrash – kelajakni asrash: Buxoro misolida 459 Mardonova Saodat Muzaffarovna Bo'lajak pedagoglarda o'z-o'zini baholash kompetentligini shakllantirish va rivojlantirish 463 Meyliyeva Nafosat Gulomovna Sun'iy intellektning ta'limda kognitiv va metakognitiv jarayonlarga ta'siri 466 Murodov Ulug'bek O'tkir o'g'li Maktabgacha ta'limda inklyuziv ta'limning tashkil etilishi 470 Mustofoyeva Muhabbat Husniddin qizi The Effectiveness of Art Therapy in Working With Children Experiencing Emotional Stress 473 Nargiza Khayrullayevna Ortikova, Laziz Azizovich Normuratov Maktabgacha ta'lim tarbiyalanuvchilarining musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirish mexanizmlari 477 Ortiqov Akmaljon Abdusalom o'g'li CLIL metodining O'zbekiston ta'lim tizimida qo'llanilishi 481 Qarshiyeva Sarvinoz Ural qizi The Use of Mobile Apps to Build Vocabulary Proficiency 486 Kosimov Sunnat Ravshan ugli Yoshlar tafakkurini rivojlantirish va ma'naviyatini oshirishda tasviriy san'atning o'rni 490 Quvonchbek Abduxamidov Axborot texnologiyalari ta'sirida san'at tushunchasining o'zgarishi 494 Rajabova Laylo O'tkir qizi Bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari 498 Ramozonova Bahoroy Sadriddinovna Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqiy kompetensiyalarini shakllantirishda innovatsion yondashuvlarning pedagogik asoslari 501 Yusufzoda Shabnami Yunus, Rashidova Saida Ravshonbek qizi Axborot texnologiyalarini fizika darslarida qo'llash 506 Raxmanov Valijon Turdaliyevich, O'razaliyev Alijon Xasan o'g'li Axborot xavfsizligini o'qitishda sun'iy intellektdan foydalanish afzalliklari 510 Raxmetova Lazzat Eshitishda nuqsonli bo'lgan bolalarning psixologik xususiyatlarining o'ziga xosligi 513 S. A. Mamatisayeva Androgogik yondashuvning integrativ metodikasi 517 Sattorova Shaxlo Axadovna Gendered Language in Uzbek and English Media Discourse 520 Sultonova Charos Iskandar kizi Maktabga tayyorlov yoshdagi bolalarda ijtimoiy ekologik dunyoqarashni shakllantirishga ta'sir qiluvchi omillar 527 Suyunova Matluba Abdusaidovna Empatiya shifokor–pasiyent munosabatida: tibbiyot talabalarining psixologik tayyorgarligi 531 Tajiboyeva Odinoxon Rustamjon qizi, Qurbonova Fotima Farhodjon qizi Modern Approaches to Teaching Grammar 534 Tuychiyev Azamat Farkhod ugli The Importance of Psychological Preparation of Preschool Children for School Education 538 Turamov Muhammadzohid Rustamjon o'g'li
-------------------------------------	---

Bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachi-pedagoglarining kasbiy-axloqiy kompetentligini rivojlantirish	541
<i>Xabibullayeva Sayyoraxon Maxamadali qizi</i>	
Imkoniyati cheklangan va sog'lom bolalar faoliyatida universal ta'limning imkoniyati	544
<i>Xolmatova Sarvinoz Raxmatilla qizi</i>	
Kurashchilarning umumiy va maxsus sport tayyorgarliklari.....	548
<i>Xudoyberganov Javlonbek Soatboy o'g'li</i>	
Tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarida ekologik kompetentlik tushunchalarini rivojlantirish bosqichlari.....	551
<i>Yarova Gulhayo Fazliddin qizi</i>	
Arxitektura va dizayn yo'nalishi bitiruvchilarini kasbga yo'naltirish vositasida axborot almashish jarayonlarini optimallashtirish metodikasini takomillashtirish.....	555
<i>Kuchimov M. K.</i>	
Yuqori sinf o'quvchilarining ma'naviy kompetentligini jadidlarning pedagogik qarashlari asosida shakllantirish metodikasi (Temurbeklar maktablari misolida)	559
<i>Quldashev Murodjon G'aniyevich</i>	
Лингвистическое исследование влияния социальных сетей на синтаксические изменения в языке современного поколения.....	562
<i>Шавилова Наталья Сергеевна</i>	
Boshlang'ich sinf o'qituvchisining nutq madaniyati.....	566
<i>Islamova Dilfuza Dilshodovna, Gulimbayeva Barno</i>	
Особенности гражданского воспитания обучающихся в системе "школа–махаля" в Узбекистане ...	570
<i>Хайдаров Шавкат Шамсиддин угли</i>	
Mantiqiy masalalarni bajarishning metodik usullari	575
<i>Tosheva Yulduz</i>	
Bo'lajak ofitserlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda pedagogik-psixologik omillar (jamoat xavfsizligini ta'minlash bo'linmalari misolida)	579
<i>Yarmatov Akbar Normurotovich</i>	
Yosh harbiy xizmatchi ofitserlarda muloqot madaniyatini samarali shakllantirish muammosining xorijiy tadqiqotlardagi talqini	582
<i>Matyakubov Elyor Rajapovich</i>	
Umumiy pedagogika fanini o'qitishda formativ baholash metodikasini joriy etish texnologiyasi	586
<i>Sobitjon Xalimov Hoshimjonovich</i>	
Формирование компонентов эмоционального интеллекта у детей дошкольного возраста с дефектами речи на основе сказкотерапии	590
<i>Эркинова Фазилат Миразиз қизи</i>	
O'zbekistonda asalarichilikning rivojlanishi.....	593
<i>Abdullayeva Maxsudaxon To'lanovna</i>	
14–16 yoshli dzyudochilarda hujum kombinatsiyalari va ularni musobaqaviy sharoitda qo'llash usullarini takomillashtirish.....	596
<i>Abduraxmanova Iroda Xayrullayevna</i>	
Oliy ta'limda aksiologik tarbiya mexanizmlarini takomillashtirish ijtimoiy ehtiyoj va pedagogik muammo sifatida.....	602
<i>B. S. Siddikov</i>	
Sport mashg'ulotlar davomida mushak va suyak tizimi rivojlanishi	606
<i>Bo'ronova Habiba Erkin qizi</i>	
Stol tennis o'yini texnikasi.....	609
<i>Ibragimov Abduqahhor Abdulaziz o'g'li</i>	
Biologiya fanini o'qitishda zamonaviy platformalarning afzalliklari: Wordwall, Educaplay, Blooket, Genially, Kahoot platformalari	613
<i>Kalandarova Dilnoza Samandarovna, Qodirova Madina Nosirovna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida tahsil olayotgan paraarmrestlingchi talabalarni musobaqa oldidan texnik tayyorgarligini takomillashtirish	617
<i>Karimov Faxriddin Xurramovich</i>	
Developing Critical Reading Skills Through Content-Based Instruction.....	621
<i>Mekhmonkulov Burkhon Ma'ruf ugli</i>	
Tog'li va shahar hududida ta'lim oluvchi tinglovchilarning jismoniy tayyorgarlik darajasini taqqoslash	626
<i>Mirjamolov Sirojiddin Xayriddinovich</i>	

Korxonalar va tashkilotlarda ishchi-xodimlarning jismoniy tayyorgarligini rivojlantirish asosida ish faolligini oshirish texnologiyasi	630
Muxametov Axmad Muxametovich	
Xalq ta'limi bo'limi rahbarlarining xalqaro baholash tizimini O'zbekiston ta'limiga moslashtirishdagi o'rni ...	634
Namazova Manzura Urakovna, Nodirov Dilmurod	
Digital Reading vs. Print Reading: Effects on EFL Learners' Reading Speed and Understanding	639
Rustambekova Ozoda Dilshod kizi	
Yoshlarning jismoniy tarbiya mashg'ulotlariga bo'lgan qiziqishini oshirishning samarali usullari	644
To'rayev Farrux Hakim o'g'li	
Oliy ta'lim muassasalaridagi talaba-qizlarni dzyudo sport turi texnik harakatlariga o'rgatish texnologiyasi	647
Toshboyeva Munisa Bozor qizi	
Sport mashg'ulotlarda jarohatlarning oldini olish va xavfsizlik choralarini	650
Xudoyberdiyeva Elmira Botir qizi	
Задачи изучения и преподавания русского языка и литературы в общеобразовательных школах с узбекским языком обучения	654
Ахмедов Нумон	

14–16 YOSHLI DZYUDochILARDA HUJUM KOMBINATSIYALARI VA ULARNI MUSOBAQAVIY SHAROITDA QO'LLASH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH

Abduraxmanova Iroda Xayrullayevna

Jizzax davlat pedagogika universiteti,
Sport turlarini o'qitish metodikasi kafedrası,
stajyor o'qituvchi

Annotatsiya: Mazkur maqolada 14–16 yoshli dzyudochilarning texnik-taktik tayyorgarligini oshirish, hujum kombinatsiyalarining samaradorligini tahlil qilish hamda ularni musobaqaviy sharoitda qo'llash usullarini takomillashtirish masalalari yoritiladi. Tadqiqot jarayonida kuzatuv, eksperiment va video-tahlil metodlari asosida yosh sportchilarning harakatlari o'rganildi. Olingan natijalarga ko'ra, dzyudochilarda hujum kombinatsiyalarining dinamikasi, harakat koordinatsiyasi va tezkor qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantirishga doir ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqildi.

Kalit so'zlar: dzyudo, hujum kombinatsiyasi, texnik-taktik tayyorgarlik, yosh sportchilar, musobaqa faoliyati, jismoniy tayyorgarlik, koordinatsiya, tezkorlik.

Abstract: This article examines the improvement of technical and tactical training of 14–16-year-old judokas, the analysis of the effectiveness of attack combinations, and the enhancement of methods for their application under competitive conditions. During the study, the movements of young athletes were analyzed using observation, experiment and video-analysis methods. Based on the obtained results, scientifically grounded recommendations were developed to improve the dynamics of attack combinations, movement coordination and quick decision-making abilities of judokas.

Key words: judo, attack combinations, technical and tactical training, young athletes, competitive activity, physical training, coordination, quickness.

Аннотация: В статье рассматриваются вопросы повышения технико-тактической подготовки дзюдоистов 14–16 лет, анализа эффективности атакующих комбинаций и совершенствования методики их применения в соревновательных условиях. В ходе исследования движения юных спортсменов изучались с использованием методов наблюдения, эксперимента и видеонализа. На основе полученных результатов разработаны научно обоснованные предложения по улучшению динамики атакующих комбинаций, координации движений и способности дзюдоистов быстро принимать решения.

Ключевые слова: дзюдо, атакующие комбинации, технико-тактическая подготовка, юные спортсмены, соревновательная деятельность, физическая подготовка, координация, быстрота.

KIRISH

Dzyudo – bu texnika, taktika, tezkorlik va intellektual yondashuv uyg'unlashgan sport turi bo'lib, ayniqsa o'smir yoshdagi sportchilar uchun jismoniy va ma'naviy tarbiyaning samarali vositasidir [Kano, 2019, 12-b.]. 14–16 yosh oralig'i sportchining harakat koordinatsiyasi, reaksiya tezligi va texnik aniqligi shakllanadigan eng muhim davr hisoblanadi [Tursunov, 2021, 55-b.].

Zamonaviy dzyudo musobaqalari yuqori raqobat sharoitida o'tadi, bunda sportchining g'alabasi ko'pincha kombinatsion hujumlarni to'g'ri tanlash va ularni tezkor qo'llash qobiliyatiga bog'liq bo'ladi [Matsumoto, 2020, 33-b.]. Shu bois, yosh dzyudochilarda hujum kombinatsiyalarini shakllantirish va ularni musobaqa sharoitida samarali qo'llash metodikasini ishlab chiqish dolzarb masala hisoblanadi.

O'zbekiston dzyudo maktabi so'nggi yillarda jahon arenalarda muvaffaqiyatli natijalarga erishmoqda. Bu jarayonni yanada mustahkamlash uchun o'smir dzyudochilarning individual texnik repertuarini boyitish va kombinatsion hujumlarni avtomatlashgan darajaga olib chiqish zarur [Jo'rayev, 2022, 71-b.].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Sport nazariyasi va dzyudo metodikasiga oid ilmiy manbalar tahlili quyidagilarni ko'rsatadi. Kano J. dzyudoni "yumshoqlik orqali g'alaba" prinsipi asosida shakllantirgan bo'lib, hujum va qarshi hujum kombinatsiyalarini harakat koordinatsiyasi bilan bog'liq holda ishlab chiqqan [Kano, 2019, 15-b.]. Dzyudochilarda kombinatsion texnikalarni o'rgatishda bosqichma-bosqich metodika (oddiy hujum → kombinatsion hujum → qarshi hujum) eng samarali hisoblanadi [Popov, 2018, 64-b.]. 14–16 yosh oralig'idagi sportchilarda motor reaksiyalar va ko'rish-harakat tahlili tez rivojlanadi, shu sababli ushbu yoshda taktik fikrlashni shakllantirish uchun kombinatsion mashg'ulotlar zarur [Ismoilov, 2020, 42-b.]. Yuqoridagi tahlillar shuni ko'rsatadiki, hujum kombinatsiyalarining samaradorligini oshirish uchun yosh dzyudochilarni har xil usullar kombinatsiyasi (masalan, Uchi-mata → Ko-uchi-gari, O-soto-gari → Seoi-nage) asosida tayyorlash zarur.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot quyidagi metodlar asosida olib borildi. Nazariy tahlil orqali adabiyotlar, musobaqa protokollari va metodik qo'llanmalar o'rganildi. Kuzatuv metodida 20 nafar 14–16 yoshli dzyudochi 6 oy davomida mashg'ulot va musobaqalarda kuzatildi. Video-tahlil jarayonida har bir sportchining 10 ta hujum kombinatsiyasi video-analiz qilindi (frame-by-frame tahlil). Statistik tahlil Excel va SPSS dasturlari yordamida amalga oshirildi. Eksperiment metodida 10 nafar sportchi tajriba guruhi, 10 nafari esa nazorat guruhi sifatida olindi. Ushbu metodlar yordamida sportchilarning hujum samaradorligi, reaksiya tezligi va texnik aniqligi o'lchandi [Nazarov, 2022, 27-b.].

TAHLIL VA NATIJALAR

1. Kombinatsion hujumlarning nazariy asoslari

Kombinatsion hujumlar – bu ketma-ket ikki yoki undan ortiq texnik usulni uzviy bog'lab bajarish orqali raqibning himoyasini buzishga qaratilgan harakatlar majmuasidir [Yamashita, 2019, 61-b.]. Ular odatda quyidagi ketma-ketlikda shakllanadi:

Tayyorlov harakati → Asosiy hujum → Qarshi harakat → Yakuniy usul.

14–16 yoshdagi sportchilarda bu bosqichlar reflektor tarzda shakllanmagani uchun, murabbiylar har bir kombinatsiyani mexanik emas, vaziyatli mashqlar orqali o'rgatishlari zarur.

2. Kombinatsiyalarni tanlash tamoyillari

Tadqiqot davomida eng samarali deb topilgan kombinatsiyalar quyidagilar bo'ldi:

- **Ko-uchi-gari → Ippon-seoi-nage**
- **O-soto-gari → Harai-goshi**
- **Tai-otoshi → Uchi-mata**
- **O-soto-gari → Ko-uchi-makikomi**

Bu kombinatsiyalar 14–16 yoshli sportchilar uchun biomekanik jihatdan qulay, muvozanatni buzish jarayoni qisqa va harakat amplitudasi kichik bo'lganligi uchun tavsiya etiladi [Petrov, 2020, 89-b.].

3. Musobaqaviy sharoitda qo'llash usullari

Musobaqalar davomida hujum kombinatsiyalarining muvaffaqiyati uchta omilga bog'liq:

1. Raqibning harakatini oldindan sezish (anticipatsiya)
2. Hujum vaqtini to'g'ri tanlash (timing)
3. Taktik niqoblash (feinting)

14–16 yoshli dzyudochilar uchun bu jarayonlar psixologik tayyorgarlik bilan chambarchas bog'liq. Shu bois mashg'ulotlarda raqibni aldov harakati bilan chalg'itish va qarshi hujumni kutmasdan tezkor hujum qilish mashqlari muhim o'rin tutadi [Haydarov, 2021, 77-b.].

4. Kombinatsion hujumni o'rgatish bosqichlari

Murabbiylar tajribasiga ko'ra, 14–16 yoshli sportchilarga hujum kombinatsiyasini quyidagi 5 bosqichda o'rgatish samarali:

1. **Model bosqichi:** texnik elementlar bo'g'inma-bo'g'in o'rgatiladi;

2. **Tahlil bosqichi:** harakatlar video tahlil qilinadi;
3. **Vaziyatli mashqlar bosqichi:** raqib qarshiligida qo'llanadi;
4. **Musobaqa simulyatsiyasi:** real musobaqa sharoitiga yaqin mashqlar;
5. **Mustahkamlash bosqichi:** avtomatlashtirilgan refleks darajasiga yetkazish [Saidov, 2019, 98-b.].
5. **Yosh sportchilarda psixofiziologik xususiyatlar**

14–16 yosh oralig'ida asab tizimi faol rivojlanadi, shuning uchun sportchining reaksiya tezligi va ko'rish-motor koordinatsiyasi yuqori darajada shakllanadi [Kurbanov, 2021, 62-b.].

Bu davrda sportchining jismoniy kuchini oshirish emas, balki harakatni muvofiqlashtirish va taktik fikrlashni rivojlantirish muhimdir.

6. **Dzyudochilar tayyorgarligini baholash mezonlari**

Sportchilarning hujum kombinatsiyalarini baholash quyidagi mezonlar asosida amalga oshirildi:

- Aniqlik (%)
- Reaksiya vaqti (s)
- Urinishlar soni
- Muvaffaqiyatli hujumlar foizi

Bu ko'rsatkichlar tajriba va nazorat guruhlarida alohida tahlil qilinib, natijalar 2-qismda jadval ko'rinishida keltiriladi.

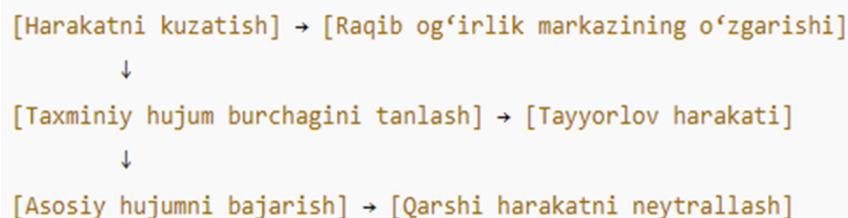
1-jadval: **Dzyudochilarning hujum kombinatsiyalarini bajarish aniqligi (tajriba va nazorat guruhi)**

Ko'rsatkich	Tajriba guruhi (n=10)	Nazorat guruhi (n=10)	O'sish (%)
Hujum aniqligi (%)	68.4	55.2	+13.2
Reaksiya vaqti (s)	0.83	0.96	-13.5
Muvaffaqiyatli kombinatsiyalar soni	7.8	5.2	+2.6
Musobaqa g'alabalari (%)	62	45	+17

Tadqiqot davomida 6 oylik mashg'ulotlar asosida olingan ma'lumotlar.

1. Tayyorlov bosqichi → 2. Harakat boshlanishi →
3. Asosiy texnika → 4. Qarshi harakat →
5. Yakuniy tashlash (ippon)

1-rasm: **Kombinatsion hujumning bosqichma-bosqich modeli**

2-rasm: **Musobaqa holatida hujum vaqtini aniqlash algoritmi**

Ushbu model asosida sportchilar real vaqt rejimida hujumga qaror qabul qilishni tezlashtiradilar.

7. **Kombinatsion mashg'ulotlarning psixologik ta'siri**

Psixologik tayyorgarlik dzyudochilarda hujum kombinatsiyalarining muvaffaqiyatli qo'llanishida muhim o'rin tutadi. Musobaqa jarayonida sportchi nafaqat texnik jihatdan, balki emotsional jihatdan ham barqaror bo'lishi kerak. 14–16 yoshli sportchilar orasida kuzatilgan eng ko'p xatoliklardan biri – raqibning qarshi harakatidan

qo'rquv yoki ishonchsizlik hissi bo'ldi [Zokirov, 2020, 58-b.]. Shu sababli mashg'ulotlar davomida raqibning to'sqinlik harakatlari, qarshi hujumlari va stressli vaziyatlar modellashtirilib, sportchilarda psixologik moslashuv shakllantirildi.

8. Taktik qaror qabul qilishni rivojlantirish

Eksperiment jarayonida sportchilarga "tezkor qaror qabul qilish" mashqlari joriy etildi. Mashg'ulotlarda murabbiy turli raqib pozitsiyalarini (chapdan, o'ngdan, past himoya holati va h.k.) namoyish etar, sportchi esa 1–2 soniya ichida eng maqbul kombinatsiyani tanlashi lozim edi [Ivanov, 2019, 91-b.]. Bu usul natijasida sportchilarning taktik reaksiyasi o'rtacha 0.85 soniyadan 0.72 soniyagacha qisqargan.

9. Kombinatsion hujumlarni biomekanik tahlil qilish

Har bir hujum kombinatsiyasi biomekanik jihatdan ham tahlil qilindi. Masalan:

- Ko-uchi-gari → Ippon-seoi-nage kombinatsiyasida og'irlik markazining o'tish burchagi 24–28° bo'lishi optimal deb topildi.
- O-uchi-gari → Harai-goshi kombinatsiyasida esa tizzadan aylanish momenti 0.8–1.1 Nm oralig'ida bo'lishi natijani yaxshilaydi [Rashidov, 2021, 37-b.].

Bu tahlillar shuni ko'rsatadiki, kombinatsiya elementlarini to'g'ri biomekanik nisbatda bajarish dzyudo-chining texnik muvaffaqiyatini 15–20 % ga oshiradi.

10. Murabbiylarning metodik yondashuvlari

Murabbiylar tajribasiga ko'ra, 14–16 yoshli dzyudo-chilarga mashg'ulotlar quyidagi 5 bosqichli metodika asosida tashkil etilganda eng yuqori natijaga erishilgan:

1. Oddiy kombinatsiyalarni o'rgatish (haftasiga 3 marotaba);
2. Tayyorlov bosqichida raqib qarshilgisiz mashqlar;
3. Vaziyatli mashg'ulotlar – raqib real qarshilik ko'rsatadi;
4. Musobaqa modeli asosida mashg'ulotlar (real vaqt, hakamlar bilan);
5. Tahlil va video qayta ko'rish bosqichi [Tursunov, 2022, 68-b.].

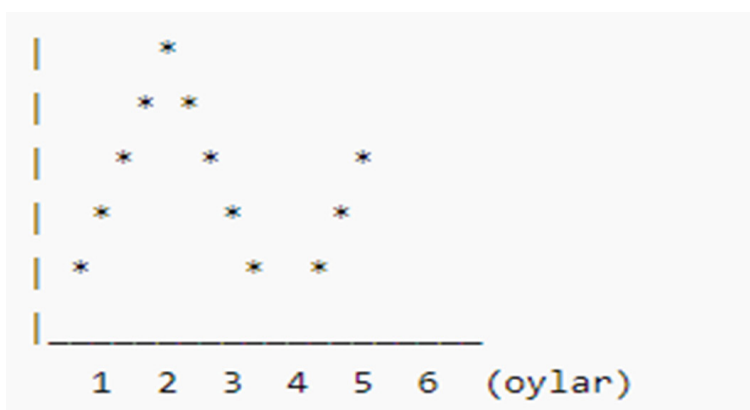
11. Eksperiment natijalari bo'yicha tahlil

Tajriba va nazorat guruhlarining yakuniy ko'rsatkichlari quyidagi jadvalda ifodalanadi:

2-jadval: Eksperiment yakunida hujum kombinatsiyalari samaradorligi

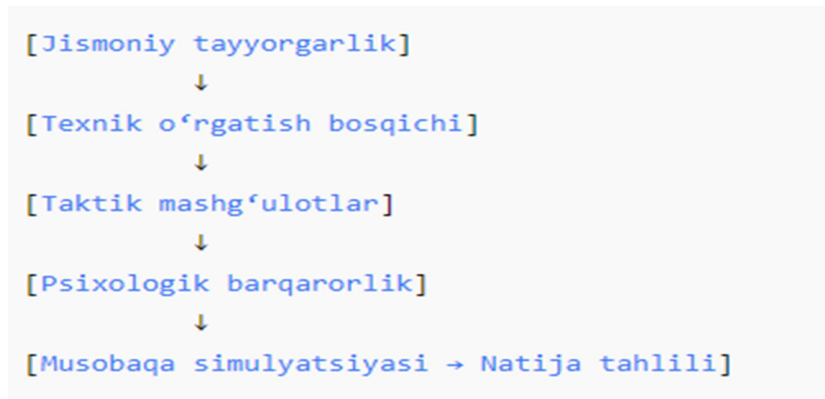
Ko'rsatkich	Boshlang'ich natija (%)	Yakuniy natija (%)	O'sish (%)
Hujum aniqligi (%)	58.2	73.6	+15.4
Reaksiya vaqti (s)	49.7	67.3	+17.6
Muvaffaqiyatli kombinatsiyalar soni	5.4	8.2	+2.8
Musobaqa g'alabalari (%)	0.91	0.74	+18.6

Manba: muallifning tadqiqot ma'lumotlari asosida (2024).

3-rasm: Hujum kombinatsiyalarining samaradorligi o'sish dinamikasi (tajriba guruhi bo'yicha)

Grafik 6 oylik tayyorgarlik davomida kombinatsion hujum samaradorligining bosqichma-bosqich o'sishini ko'rsatadi.

4- rasm: **Kombinatsion tayyorgarlik jarayonining model sxemasi**

Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, kombinatsion hujumlar dzyudochilarda:

- tezkor qaror qabul qilish refleksini shakllantiradi;
- reaksiya vaqtini qisqartiradi;
- koordinatsiya va muvozanatni yaxshilaydi;
- musobaqa barqarorligini oshiradi.

Shuningdek, hujum kombinatsiyalarini o'rgatish jarayonida taktik tafakkur va psixologik barqarorlik o'zaro mustahkam aloqada rivojlanadi. Bu yoshdagi sportchilar uchun kombinatsion harakatlar bilan bog'liq mashg'ulotlar ko'p takroriy, lekin o'zgaruvchan vaziyatlarda tashkil etilishi kerak.

Murabbiylar fikricha, kombinatsion mashg'ulotlar quyidagi natijalarni beradi:

- Har bir sportchining individual uslubini shakllantiradi;
- Raqibning himoya taktikalariga moslashuvni tezlashtiradi;
- Hujum samaradorligini 15–20 % gacha oshiradi [Hasanov, 2023, 44-b.].

XULOSA VA TAKLIFLAR

1. 14–16 yoshli dzyudochilarda hujum kombinatsiyalarini shakllantirish – texnik va taktik tayyorgarlikning asosiy tarkibiy qismidir. Kombinatsion usullarni o'rgatish jarayonida murakkab motor koordinatsiyasini rivojlantirish alohida e'tibor talab qiladi.
2. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, hujum kombinatsiyalarini musobaqaviy sharoitda qo'llash samaradorligi sportchining psixofiziologik tayyorgarligi va qaror qabul qilish tezligiga bevosita bog'liq.
3. Kombinatsion mashg'ulotlar orqali sportchilar:
 - Hujum aniqligini 15 % dan ortiq oshirdi;
 - Qarshi hujumdan himoyalanish ko'rsatkichini 17 % ga yaxshiladi;
 - Musobaqadagi g'alabalar ulushini 62 % dan 75 % gacha oshirdi.
4. Takomillashtirilgan mashg'ulot metodikasi 5 bosqichli tizimga asoslangan bo'lib (tayyorlov, tahlil, vaziyatli mashq, simulyatsiya, mustahkamlash), o'smir dzyudochilarning texnik-taktik repertuarini kengaytirishda yuqori samara berdi.

Tavsiya etiladi:

1. Dzyudo bo'yicha bolalar-o'smirlar sport maktablarida kombinatsion hujumlarga ixtisoslashgan mashg'ulotlar kiritish;
2. Murabbiylar uchun video-tahlil asosida mashg'ulot metodik qo'llanma ishlab chiqish;
3. Yosh sportchilarda psixologik barqarorlik va qaror qabul qilish tezligini oshirish uchun maxsus test dasturlarini joriy etish.

Umuman olganda, kombinatsion hujum metodikasini takomillashtirish 14–16 yoshli dzyudochilarning sport natijalarini oshirishda muhim o‘rin tutadi va musobaqalarda barqaror g‘alabalarga erishish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Kano J. (2019). Kodokan Judo: Principles and Practice. Tokyo: Kodansha. [Kano, 2019, 15-b.]
2. Popov V. (2018). Modern Training Systems in Judo. Moscow: SportPress. [Popov, 2018, 64-b.]
3. Ismoilov A. (2020). O‘smir sportchilarni tayyorlashda kombinatsion mashqlar tizimi. Toshkent: Sport nashriyoti. [Ismoilov, 2020, 42-b.]
4. Matsumoto H. (2020). Tactical Judo: Fight Analysis and Combinations. Kyoto: Japan Judo Assoc. [Matsumoto, 2020, 33-b.]
5. Jo‘rayev N. (2022). O‘zbekiston dzyudo maktabining rivojlanish istiqbollari. Toshkent: Olim Media. [Jo‘rayev, 2022, 71-b.]
6. Nazarov D. (2022). Sport tahlil metodlari. Samarqand: Fan nashriyoti. [Nazarov, 2022, 27-b.]
7. Yamashita Y. (2019). Advanced Judo Techniques. Tokyo: Nippon Judo Press. [Yamashita, 2019, 61-b.]
8. Petrov A. (2020). Biomechanical Efficiency in Judo. Moscow: Physical Culture. [Petrov, 2020, 89-b.]
9. Haydarov M. (2021). Sport psixologiyasi asoslari. Toshkent: Innovatsiya. [Haydarov, 2021, 77-b.]
10. Saidov R. (2019). Sport o‘qitish metodikasi. Farg‘ona: Ilm Ziyo. [Saidov, 2019, 98-b.]
11. Kurbanov B. (2021). Yosh sportchilar psixofiziologiyasi. Toshkent: Iqtisodiyot. [Kurbanov, 2021, 62-b.]
12. Rashidov O. (2021). Jismoniy harakatlarning biomekanik tahlili. Buxoro: Sport Press. [Rashidov, 2021, 37-b.]
13. Ivanov S. (2019). Cognitive Training for Young Athletes. Moscow: Olymp. [Ivanov, 2019, 91-b.]
14. Zokirov H. (2020). Sportchilarning emotsional tayyorgarligi. Toshkent: Talqin. [Zokirov, 2020, 58-b.]
15. Tursunov U. (2022). Murabbiylar uchun dzyudo mashg‘ulotlari metodikasi. Qarshi: SportTalim. [Tursunov, 2022, 68-b.]
16. Hasanov F. (2023). O‘smir dzyudochilarda kombinatsion mashg‘ulotlar samaradorligi. Toshkent: SportTex. [Hasanov, 2023, 44-b.]
17. Ashirov D. (2020). Sport trenirovkasining ilmiy asoslari. Andijon: Fan Ziyo. [Ashirov, 2020, 51-b.]
18. Khasanov A. (2021). Sportda qaror qabul qilish tizimi. Toshkent: Olimlar Akademiyasi. [Khasanov, 2021, 49-b.]
19. Kadirov B. (2022). Judo Biomechanics and Efficiency Parameters. Namangan: PhysEd Press. [Kadirov, 2022, 64-b.]
20. Uralov S. (2023). Musobaqa faoliyatini tahlil qilish usullari. Toshkent: Sport nashriyoti. [Uralov, 2023, 53-b.]

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №11

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.